

■ La fàbrica del gas d'Alacant el 1905 i l'edicta de l'Alcaldia del 1918 anunciant l'ampliació del subministrament del gas.

■ L'edifici Carbonell, seu de Gas Alicante S.A. i portada del llibre *Una historia del gas en Alicante*.

Espanyols, francesos i holandesos a l'enllumenat de la ciutat

El gas a Alacant

Alacant va disposar d'enllumenat per gas des del 1861 gràcies a la feina de tècnics i societats, tant espanyols com francesos i holandesos, amb vicissituds i eventualitats de tota mena. Les dificultats de la Primera Guerra Mundial van fer que l'Ajuntament clausurés el servei el 1919, reiniciant-lo ja amb una societat local el 1923. La competència del butà va portar al tancament definitiu de la fàbrica el 1961. L'activitat moderna, ja amb gas natural, va arribar a finals del segle XX, amb un important desenvolupament fins als nostres dies.

Per Pedro-A. Fàbregas
Fotografies: Arxiu Històric Fundació Gas Natural Fenosa

La història del gas a Alacant es va iniciar el 1854, quan l'Ajuntament va demanar informació sobre la possibilitat d'instal·lar l'enllumenat per gas a la ciutat. El 1856 es va adjudicar el servei a la societat Melitón Martín i Cia. Melitón Martín havia estat el responsable de la fàbrica de gas de Madrid (1848-56), i

també enginyer en cap del ferrocarril d'Aranjuez a Alacant; era un bon enginyer que es movia en l'entorn del màxim financer de l'època, el marquès de Salamanca, i que amb els anys va ser nomenat per Alfonso XII enginyer director de la Reial Fàbrica de Gas de Palau (1875).

Poc després, el contracte va ser cedit a la Compañía General de Crédito en España (CGCE), promoguda pel financer francès Alfred Prost, que va fer importants inversions en ferrocarrils, assegurances i fàbriques de gas. A més de la d'Alacant, la CGCE va ser la propietària de les fàbriques de gas de Jerez, Pamplona, Burgos, Valladolid i Cartagena.

Inici d'activitat. La CGCE va iniciar l'activitat amb la compra del terreny per ubicar la factoria (1858), fet que va permetre construir la fàbrica i inaugurar el subministrament d'enllumenat per gas a la ciutat el 14 d'abril del 1861. No obstant això, hi van haver dificultats

financeres, per la qual cosa el 1863 es va fer una emissió d'obligacions a 25 anys amb la garantia hipotecària de les seves fàbriques de gas, per la important quantia a l'època de 19 milions de rals de billó. L'any següent, la CGCE va presentar la declaració de fallida, i el 1865 es van subhastar les seves fàbriques de gas. L'adjudicació va ser aconseguida per la Sociedad Holandesa para la Explotación de Fábricas de Gas en España, constituïda en aquest sentit per financers holandesos, que es va subrogar també en l'emissió d'obligacions del 1863.

El 1867, els holandesos van arrendar per 10 anys l'explotació de la fàbrica de gas d'Alacant a la Compagnie Centrale d'Éclairage par le Gaz Lebon & Cie., amb importants interessos en la indústria de gas a Espanya. La guerra franco-prussiana (1870-71) va posar en serioses dificultats Lebon, que va abandonar la fàbrica de gas d'Alacant, i es va nomenar un administrador judicial fins a l'acabament del contracte d'arrendament el 1877, quan la societat holandesa va recuperar el ple control de l'activitat.

Però els problemes no acabaven, i el 1880, la Compañía Madrileña de Alumbrado y Calefacción por Gas (CMACG), que posseïa el 85% de l'emissió d'obligacions feta el 1863, va presentar una demanda per manca de pagament dels cupons vençuts des del 1866 de les obligacions en circulació. La societat holandesa no tenia els diners, i per tant van sortir a subhasta les fàbriques de gas hipotecades en garantia, que es

van adjudicar a la Compañía Madrileña. De forma immediata, es va negociar un nou contracte d'enllumenat amb l'Ajuntament, aquesta vegada per 40 anys.

Nombroses dificultats. Durant aquests anys el servei de gas es va anar estenent per Alacant, però també els deutes de l'Ajuntament amb la companyia de gas, que el 1889 ja arribaven a 320.000 pessetes. En aquells moments, el cost de l'enllumenat per gas representava el 20% dels ingressos municipals. Encara que es va establir un programa de pagament del deute municipal a 30 anys, el 1906 el deute ja pujava a més d'un milió de pessetes.

Les dificultats de subministrament de carbó durant la Primera Guerra Mundial i la seva increïble alça de preu van causar molts problemes a les fàbriques de gas i a les seves relacions amb els ajuntaments. A Alacant, l'Ajuntament va obligar a tancar la fàbrica, això sí, sense avançar res en la devolució del deute.

El 1923 es va constituir per part d'accionistes locals Gas Alicante, S.A., que va comprar les antigues fàbrica i

instal·lacions i el deute de l'Ajuntament a Gas Madrid, la companyia continuadora de les activitats de l'antiga Compañía Madrileña de Alumbrado y Calefacción por Gas. Gas Alicante va aconseguir reprendre el servei de gas a la ciutat l'1 d'octubre del 1923. Durant la Guerra Civil, la fàbrica va ser confiscada per la Unificación Obrera de Gas Alicante, tornant després als seus propietaris, que van administrar la societat fins a l'adveniment del butà a finals dels anys 50, fet que va provocar la definitiva decisió de clausurar el servei el 1961.

Finalment, el gas va tornar a Alacant, ja com a gas natural, quan la Compañía Española de Gas (Cegás), en l'àmbit de Gas Natural SDG, va anunciar un pla de gasificació de 2.500 milions de pessetes el 1998 per connectar la ciutat a les xarxes de gasoductes, tot aconseguint des d'aleshores un important assentament i desenvolupament en el territori. La informació presentada prové i es pot ampliar al llibre *Una historia del gas en Alicante*, de Dionisio García de la Fuente, publicat per la Fundació Gas Natural Fenosa. ■

El 1923 es va constituir per part d'accionistes locals Gas Alicante, S.A., tot comprant les antigues fàbrica i instal·lacions i el deute de l'Ajuntament a Gas Madrid